

שני סיפורים על תלמידים מאתיופיה

↪ רבקה בליבוים

1. סיפור על חיוך

ב-1991 עלו ב'מבצע שלמה' הרבה יהודים מאתיופיה לישראל. הייתי אז המנהלת של לימודי העברית במכנינה לתלמידים עולים באוניברסיטה העברית. בשנה הזאת גם הגיעו הרבה מאוד עולי־מרוסיה לישראל. לכן למדו אז במכנינה בערך אלף תלמידים. עבדתי קשה מאוד, כי הייתי צריכה למיין את כל התלמידים לרמות המתאימות להם, לחפש הרבה מורים שילמדו אותם ולדאוג שהכול יהיה בסדר. לא היה לי זמן להכיר כל תלמיד ותלמיד. הכרתי את התלמידים רק לפי הבחינות שכתבו.

אחרי תחילת הסמסטר בא למשרד שלי תלמיד מאתיופיה. עוד לפני שהבחנתי במראהו הכללי, ראיתי את חיוכו הנפלא ואת עיניו המחייכות. שמו היה טַקְבָּה. הוא בא אליי ובידו פתק מהמורה בכיתה וגם דף בכתב ידו.

באמת היה קשה להבין מה שהוא כתב בדף. הוא למד ברמה ד. המורה כתבה לי פתק (קצת כעוס) ובו שאלה מה פתאום שמתי אותו בכיתה ברמה ד - הרי הוא לא מתאים, לא מבין, בקיצור - הוא לא...

התחלתי לדבר אתו. הנה השיחה שהייתה בינינו:

- איפה למדת עברית?
- באולפן הקיץ, גברת מנהלת.
- לא צריך לקרוא לי גברת מנהלת. תקרא לי ריקי.
- בסדר ריקי גברת מנהלת...
- באיזו רמה למדת בקיץ?
- ברמה א, גברת מנהלת ריקי.
- אז איך הגעת אחרי סמסטר אחד לרמה ד? (בדרך כלל לומדים ברמה ב אחרי רמה א...)
- את שמת אותי ברמה ד, גברת מנהלת.
- (בדקתי את הבחינה שלו שוב. באמת שיבצתי אותו ברמה ד.)
- אבל, טקבה, תגיד לי, איך הגעת מכיתה א לכיתה ד?
- הייתי תלמיד טוב באולפן. אהבתי ללמוד עברית. בחודש שהיה לי בין סוף האולפן לבין התחלת הסמסטר הראשון לקחתי את הספרים של ב וג ולמדתי אותם. אחר כך עשיתי בחינת מיון. את שמת אותי ברמה ד, גברת מנהלת.
- הבנתי שלפניי תלמיד שהוא דווקא כן! כן חכם, כן חרוץ, כן מוכשר, ובעיקר כן רוצה להתקדם. שיבצתי אותו בכיתה אצל מורה עם לב רחב. היא חשבה שהוא תלמיד נפלא. הוא חשב שהיא מורה נפלאה. שידוך מושלם!
- אחרי הסמסטר הראשון הוא נעלם מהמכנינה. ניסיתי לחפש אותו ולא מצאתי.
- אחרי כמה חדשים ישבתי עם תלמידים מהכיתה שלימדתי על הדשא בקמפוס גבעת רם של

- האוניברסיטה העברית. פתאום אני רואה חיוך הולך אליי. ומאחורי החיוך - טקבה.
 - טקבה! מה שלומך? איפה אתה? מה קורה אצלך?
 - שלום ריקי גברת מנהלת. אני כל כך שמח היום. ההורים שלי הצליחו להגיע לארץ וראיתי אותם לפני שעה בפעם הראשונה אחרי הרבה הרבה זמן. אני כל כך שמח.
 - איזה יופי! מזל טוב! אני גם שמחה! אבל לאן נעלמת?
 - נרשמתי ללמוד פיזיקה ומתמטיקה באוניברסיטה וקיבלו אותי, אז התחלתי ללמוד!
 - אבל לא גמרת את המכינה!
 - נכון, אבל קיבלו אותי...
- ואני הבנתי שוב את מה שהבנתי קודם. שהוא חכם. שהוא נפלא. שהוא רוצה ושהוא התקבל לאחד החוגים שקשה מאוד להתקבל אליהם.
- עד היום מלווה אותי החיוך הזה. וגם השמחה שלי שהבנתי בזמן שהוא תלמיד של 'כן'.

2. דורון מדורון

דורון הוא תלמיד שלי ברמה ה. הוא עלה לישראל מאתיופיה. אנחנו לומדים טקסט נחמד של מאיר שלו על אגדות ילדים. למטה בהערה מסופר בקיצור תוכן האגדה 'זהבה ושלושת הדובים'. חשבתי שאולי יש תלמידים שלא מכירים אותה. כשאנחנו לומדים את הטקסט אני מבקשת מאחד התלמידים לקרוא את תקציר האגדה. בחורה אמריקאית מתרעמת: 'מה, את חושבת שאנחנו לא מכירים אותה? כל העולם מכיר את האגדה הזאת!' דורון, שעד אז לא דיבר, מרים יד ובשקט אומר: 'איפה בדיוק את חושבת שנפגשתי באתיופיה עם ילדה בלונדינית שהולכת לאיבוד ביער?' והוא פונה אליי: 'תודה המורה על התקציר. הוא עזר לי להבין את הטקסט'. התלמידה האמריקאית נבוכה והשתתקה. היא הבינה שדבריה לא היו כלל 'פוליטיקלי קורקט'. אמרתי לתלמידים בכיתה שאני לא מקבלת שום ניירות. כל העבודות וכל התכתובת תיעשה במחשב. לאט-לאט אני מתחילה לקבל מכתבים ארוכים מדורון. שאלות, גם על מושגים שאינו מכיר. אנחנו מתכתבים הרבה. הוא לומד על העולם המערבי, על מושגים זרים לו. הוא לא לומד רק עברית. הוא לומד על העולם החדש.

בכיתה אני שואלת לפעמים שאלה והתלמידים מנסים את כוחם. לעתים לא יודעים. ואז אחרי שקט שמשתרר נשמע קולו של דורון. התלמידים יודעים שכדאי להקשיב. תמיד הוא אומר דברים של טעם.

בסמסטר הבא אני מלמדת ברמה ו' בספר שכתבתי עם יהודית מאיר. כבר אמרו לי שהספר הוא 'יותר מדי' - יותר מדי קשה, יותר מדי אינטלקטואלי, לא מתאים לתלמיד הממוצע. אנחנו בדור שצריך להאכיל אותו כל דבר בכפית. אבל אני סרבנית. אני רוצה למשוך את כולם למעלה. לגרום להם להצטיין.

דורון מגיע אליי שוב לכיתה. הוא חיכה שאלמד ברמה ו רוצה ללמוד שוב בכיתה שלי. קשה לו. הספר קשה אף לתלמידים שהעברית היא שפת אמם. הוא נאבק ולא מוותר. אנחנו מתכתבים על כל טקסט. הוא כותב לי הרבה מכתבים. הרבה שאלות. הרבה חיבורים.

מגיע זמן הבחינה. בבחינת הפטור צריך ציון 75 כדי לעבור. לא כל כך פשוט. אני מבקשת מהמנהל שאם דורון יקבל 70 שיעבירו אותו. זו הפעם הראשונה שאני מבקשת בקשה כזאת. הוא עבד כל כך קשה. מגיע לו.

המנהל אומר: 'נחכה ונראה איך תהיה הבחינה שלו'.

אני מדברת עם דורון אחרי הבחינה. הוא אומר שהיה בסדר. אני סומכת עליו, אבל מחכה במתח. דורון קיבל 86. הוא לא צריך 'פרוטקציה'. הוא הצליח בכוחות עצמו. אחרי הבחינה אנחנו נפגשים ומדברים. דורון מספר לי שהוא מכפר קטן באתיופיה. הוא סיפר לי על דוד שלו שלמד ולמד ולמד, וקרא וקרא וקרא והיה דמות מופת לדורון. דורון ניסה לחקות אותו וקרא כל מה שהיה תחת ידו. לא היה הרבה בכפר הקטן באתיופיה. אבל הוא ניסה. אחרי כמה שנים אני עומדת בתור לקבלת תרופה בקופת חולים. פתאום מישהו קופץ מעבר לדלפק ומחבק אותי. זה דורון. הוא רוקח. הוא סיים את לימודי הרוקחות בהצלחה ועובד במקצועו. כמה שנים לאחר מכן אני עומדת שוב בתור. דורון לא שם. 'איפה הוא?' אני מתעניינת. 'מה, את לא יודעת?' אומר לי אחד הרוקחים, 'הוא התקבל לבית הספר לרפואה בתל אביב, והוא בשנה הרביעית עכשיו'. דורון הוא אחד הדורונות שקיבלתי כמורה. אני נושאת אותו אתי תמיד, עטוף בשקט המרגיע, בהתמדה ובכבוד שלו לאחר.